

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมกับการสร้างพลเมืองดี, เพื่อเปรียบเทียบเนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมของหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมแต่ละเล่ม และเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมกับจุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) หรือการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม (2 หน่วยกิต 2 ชั่วโมง) จากสำนักพิมพ์ต่างๆ ทั้งหมด 14 เล่ม โดยเลือกแบบเจาะจงมา 5 เล่ม โดยเป็นเล่มที่มีมาตรฐานเพราะปรับปรุงตามคำอธิบายรายวิชาอันใหม่แล้ว และเป็นไปตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง รายชื่อหนังสือเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เพื่อการอนุญาตใช้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดังนี้

ตาราง 1 รายชื่อหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง รายชื่อหนังสือเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เพื่อการอนุญาตใช้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ที่	รายชื่อหนังสือ	สำนักพิมพ์	จำนวนเล่ม	หมายเหตุ
1	หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม	สำนักพิมพ์เอนพันธ์	1	คำอธิบายรายวิชาใหม่
2	หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม	สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมอาชีวะ	2	คำอธิบายรายวิชาใหม่
3	หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม	สำนักพิมพ์จิตวัฒน์	1	คำอธิบายรายวิชาใหม่
4	หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม	สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์	1	คำอธิบายรายวิชาใหม่

ตาราง 1 (ต่อ)

ที่	รายชื่อหนังสือ	สำนักพิมพ์	จำนวนเล่ม	หมายเหตุ
5	หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม	สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ	1	คำอธิบายรายวิชาเก่า
6	หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม	สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมอาชีพ	1	คำอธิบายรายวิชาเก่า
7	หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม	แว่นแก้วเอ็ดดูเทนเมนท์จำกัด	1	คำอธิบายรายวิชาเก่า
8	หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม	สำนักพิมพ์วังอักษร	1	คำอธิบายรายวิชาเก่า
9	หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม	ศูนย์หนังสือเมืองไทย	1	คำอธิบายรายวิชาเก่า
10	หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม	แม็คเอ็ดดูเคชั่น	1	คำอธิบายรายวิชาเก่า
11	หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม	สำนักพิมพ์พัฒนาวิชาการ (2535)	1	คำอธิบายรายวิชาเก่า
12	หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม	สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ	1	คำอธิบายรายวิชาเก่า
13	หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม	ศูนย์หนังสือเมืองไทย	1	คำอธิบายรายวิชาเก่า

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

1. แบบวิเคราะห์เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม
2. แบบสัมภาษณ์ผู้เขียนหนังสือรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมต่อเนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

โดยได้มาจากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีหลักเกณฑ์การวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียนแนวคิดทฤษฎีเรื่องพลเมืองศึกษา (Civic Education) คือ 1.ลักษณะของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยที่เป็นสากล 8 ประการ 2.คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีควรเป็น 5 ประการ 3.คุณลักษณะหลักที่สำคัญของคนไทย 10 ลักษณะ 4.คุณลักษณะของพลเมือง 6 ประการ 5.ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ และ 6.จุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556

โดยผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษา (Civic Education) กับจุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556

3. วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์หนังสือเรียน ลักษณะของหนังสือเรียนที่ดี และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพลเมืองศึกษา ตลอดจนจุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556

2. ผู้วิจัยรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับการวิเคราะห์หนังสือเรียน ลักษณะของหนังสือเรียนที่ดี เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษา จากเอกสารที่เกี่ยวข้องหาข้อมูลหลายๆท่าน ได้ระบุไว้

3. ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดในการวิจัยเนื้อหาพลเมืองศึกษาที่ต้องการวิเคราะห์ในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม โดยอ้างอิงทฤษฎีของพลเมืองศึกษา (Civic Education) ทำให้ได้กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์

4. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งได้แก่

4.1 แบบวิเคราะห์หนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมในเนื้อหาด้านพลเมืองศึกษา ซึ่งใช้บันทึกรอยความถี่ของเนื้อหาพลเมืองศึกษาในแต่ละด้านที่ปรากฏในหนังสือเรียน โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเรื่องพลเมืองศึกษา (Civic Education) คือ 1. ลักษณะของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยที่เป็นสากล 8 ประการ 2. คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีควรเป็น 5 ประการ 3. คุณลักษณะหลักที่สำคัญของคนไทย 10 ลักษณะ 4. คุณลักษณะของพลเมือง 6 ประการ 5. ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ จึงได้กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ออกมาเป็น 6 ด้าน คือ 1. การมีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ 2. การเห็นคุณค่าที่เหมือนกัน 3. การยอมรับความแตกต่าง 4. การเคารพสิทธิผู้อื่น 5. ความรับผิดชอบต่อสังคม และ 6. ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม

4.2 แบบสัมภาษณ์ผู้เขียนหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมในเนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ใน 2 ประเด็นคือ เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษา กับจุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งผู้วิจัยสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ที่มีประเด็นคำถามกำหนดไว้ในการสนทนาอย่างกว้างๆ โดยประเด็นคำถามมาจากกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์และจุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ได้ข้อคำถามออกมา 4 ข้อที่ครอบคลุมทั้งเนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาและจุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

5. ผู้วิจัยนำแบบวิเคราะห์และแบบสัมภาษณ์เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้คำชี้แนะใน และผู้วิจัยนำไปปรับแก้ไขให้สมบูรณ์ และนำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญใน

การตรวจสอบเครื่องมือจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมของแบบวิเคราะห์และแบบสัมภาษณ์เนื้อหาด้ว้นพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้า้ที่พลเมืองและศีลธรรม โดยพิจารณาความเหมาะสมของข้อความและตรวจความเที่ยงตรง เพื่อตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของแบบสัมภาษณ์ มีการเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 -1.00 ซึ่งถือว่ามึคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้ ทั้งนี้โดยเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถ ที่สำเร็จการศึกษาในสาขาสังคมศึกษาโดยตรง มีความรู้ความสามารถด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเป็นครูผู้สอนในรายวิชาหน้า้ที่พลเมืองและศีลธรรมและเป็นผู้เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์หนังสือเรียน โดยได้ผลการตรวจประเมินจากผู้เชี่ยวชาญคือ แบบวิเคราะห์มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 4.54 และแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านประเมินว่าคำถามในแบบสัมภาษณ์ทั้ง 4 ข้อ มีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (IOC) $IOC = 1$ ซึ่งหมายความว่าข้อคำถามมีความตรงตามเนื้อหาที่จะวิเคราะห์ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of Item- Objective Congruence: IOC) มีสูตรการคำนวณดังนี้ (สุนทรพจน์ ดำรงค์พาณิชย์, 2553, หน้า 125-127)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบ
 $\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

6. ผู้วิจัยนำผลการพิจารณาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญมาแก้ไขปรับปรุงและพิมพ์เป็นแบบวิเคราะห์และแบบสัมภาษณ์เนื้อหาด้ว้นพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้า้ที่พลเมืองและศีลธรรม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เมื่อได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยลงมือวิเคราะห์ปริมาณเนื้อหาด้ว้นพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้า้ที่พลเมืองและศีลธรรม ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ

2. ผู้วิจัยรวบรวมหนังสือเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 เล่ม ตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง รายชื่อหนังสือเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เพื่อการอนุญาตใช้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จากนั้นผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือเรียนที่เป็นกลุ่มประชากร ด้วยการอ่านและพิจารณาอย่างละเอียดเป็นรายเล่ม โดยอ่านเล่มละ 3 รอบเป็นอย่างน้อย คือรอบแรกอ่านและพิจารณาตลอดทั้งเล่ม แล้วบันทึกข้อสังเกตตาม

เกณฑ์ที่สร้างขึ้นในด้านเนื้อหาพลเมืองศึกษา และจุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ รอบที่สองอ่านและพิจารณาเพื่อจัดรอยคะแนนและกรอกรายละเอียดลงในแบบวิเคราะห์ รอบที่สามอ่านและพิจารณาเพื่อทบทวนรอยคะแนนและรายละเอียดที่ให้ไว้ โดยใช้เวลาประมาณ 3-5 วันในการวิเคราะห์หนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม 1 เล่ม

3. บันทึกความถี่แล้วจัดรอยคะแนนลงในแบบวิเคราะห์เนื้อหา โดยการแจกนับตามจำนวนลักษณะและประเด็นเนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาที่ปรากฏในหนังสือเรียนแต่ละเล่ม

4. สร้างตารางบันทึกผลรวมจำนวนความถี่ของเนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาทั้งหมดที่ปรากฏในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมแต่ละเล่ม แล้วคิดเป็นค่าร้อยละของเนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในแต่ละประเด็น

5. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้เขียนหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม จำนวน 1 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง คือ นายธีรนนท์ ไกรเลิศ ตำแหน่ง ครู คศ.1 วิทยาลัยเทคนิคกระบี่ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี การศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษา จากมหาวิทยาลัยทักษิณ ทำการสอนในระดับอาชีวศึกษามาเป็นเวลา 4 ปี ซึ่งยินยอมให้การสัมภาษณ์และยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลในการสัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบมุมมองของผู้เขียนหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมต่อเนื้อหาในด้านพลเมืองศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้เขียนหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมในเนื้อหาด้านพลเมืองศึกษา

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ข้อมูลจากแบบวิเคราะห์เนื้อหาด้านพลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1 นับรอยคะแนนที่ปรากฏตามตารางวิเคราะห์แล้วบันทึกเป็นตัวเลข คิดผลรวมความถี่และคำนวณค่าความถี่ของผลรวมแต่ละเรื่องและผลรวมทั้งหมด และคิดเป็นค่าร้อยละ

1.2 นำบันทึกการวิเคราะห์และตารางทั้งหมดไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

1.3 สรุปผลการวิเคราะห์เป็นตารางตัวเลข ประกอบการบรรยายแบบพรรณนา

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ค่าความถี่ของเนื้อหาด้านพลเมืองศึกษา

2.2 ค่าร้อยละ

3. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เขียนหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมต่อเนื้อหา ด้าน พลเมืองศึกษาในหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม โดยนำข้อมูลที่ได้อ่านเขียนพรรณนาวิเคราะห์ อธิบายแบบความเรียงในประเด็นต่างๆ ตามลำดับ

4. นำเสนอผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม
ของสำนักพิมพ์เอกชนต่างๆ ในด้านเนื้อหาพลเมืองศึกษาและจุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาชีพในรูปตารางประกอบความเรียงบรรยายแบบพรรณนา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved